Дар'я Кравченко

ДУХОВНО-МОРАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ НА ПРИКЛАДІ БІБЛІЙНИХ ОПОВІДАНЬ

В умовах реформування національної освіти проведено чималу роботу щодо впровадження нової парадигми виховання, зорієнтованої на розвиток духовності особистості, формування світоглядних та загальнолюдських цінностей і норм. У матеріалах нашої доповіді висвітлено важливу проблему у справі духовного-морального виховання учнів початкових класів. І вона має кілька аспектів. Насамперед – це відсутність спеціально підготовлених фахівців, неготовність вчителів до викладання дисциплін «Етика» та «Основи християнської етики», недостатній рівень розвитку етичної компетентності, володіння методикою проведення уроків, ефективності та результативності занять. У наш час більшість викладачів користуються оновленими методами. У нашій роботі буде представлено виховання духовно-моральних цінностей за допомогою повчальних Біблійних оповідань.

В умовах навчання особистість лише тоді починає набувати стійких моральних якостей, коли цьому сприяють умови, її становище в колективі, значимість соціальної ролі, яку вона виконує. Уся освітня система школи повинна мати виховний вплив на становлення моральних відносин, за яких учнівська молодь могла відчувати задоволення від того, що своєю поведінкою та вчинками дарує радість людям, творить добро, бере відповідальність за результати своєї діяльності, вміє володіти і керувати собою. Водночас учень повинен добре засвоїти моральний досвід людства, прийняти загальнолюдські й національні моральні цінності за особистісні ціннісні орієнтири.

Практика свідчить, що організовуючи в загальноосвітніх навчальних закладах різноманітні заходи з метою морального виховання, педагогічні колективи формують в учнів національну спрямованість, любов до рідної мови та свого народу, гідність, шанобливе ставлення до культури, духовної спадщини, народних традицій і звичаїв, національно-етнічної обрядовості всіх народів, які населяють Україну.

Головним завданням сучасної школи є формування духовно багатої особистості. Особливе значення для духовно-морального виховання має початкова школа. Саме у молодшому віці діти більш допитливі, хочуть більше дізнатися та вивчити, виявляє непідробний інтерес до дослідження навколишнього світу. Тому саме в учнів початкової школи можна виховати духовно орієнтовну поведінку та мотивацію до вдосконалення себе.

До окремих аспектів цієї проблеми зверталися представники історико-педагогічної думки (І. Гербарт, Б. Грінченко, О. Духнович, Д. Дьюї, Я. Каменський, Д. Локк, А. Радищев, С. Русова, Г. Сковорода,

В. Сухомлинський, К. Ушинський та ін.).

Розглядаючи наукові праці філософів, психологів, педагогів зустрічаємо різні трактування поняття духовності. Так, М. Бердяєв [2] визначає духовність – як найвищу якість, цінність, найвище досягнення самої людини, оскільки найвища мета – не економічна, не соціальна, а духовна. У своїх працях Е. Помиткін визначає духовність як специфічно людську рису, що виявляється в багатстві духовного світу особистості, її ерудиції, розвинених інтелектуальних і емоційних запитах, моральності, а І. Бех [1] зазначає, що духовність передбачає вихід за межі егоїстичних інтересів, особистої користі й зосередженість на моральній культурі людства.

Цінними є погляди С. Яремчук [5], що пов'язуютьі духовність із працею, спрямованою до саморозвитку, що допомагає людині стати Людиною і зберігає її людяність. На думку С. Ярмусь [6], до духовності входить свідома активність людського духу, яка підносить людину до ідеалу добра, – до того, що її облагороджує.

А ось О. Вишневський [6] вважає духовність найвищим щаблем абсолютних цінностей, пов'язує її зі шляхом людини до Бога, її зорієнтованістю до дотримання в житті Божих заповідей.

Духовність, за А. Богуш [7], – своєрідний інтелектуально-чуттєвий, емоційний стан особистості, що виявляється в позитивній поведінці й діяльності людини та характеризує цілісність її як особистості.

Отже, ураховуючи думки вчених, відзначаємо, що духовність – це моральна культура людства, а відродження духовності пов'язане із поверненням до традиційних духовних цінностей народу.

Біблійні оповідання – це невеличкі розповіді про те, як Бог створював землю і що відбувалося у ті часи; як жили люди, чим займалися і як несли відповідальність за свої недобрі вчинки (гріхи). Наприклад, оповідання «Великий потоп»: «Поза ковчегом люди продовжували жити так, як завжди. Вони не вірили, що буде потоп, і, мабуть, ще більше насміхались. Але незабаром люди перестали сміятися. Несподівано почав накрапати дощ. Вода лилася з неба зливою так, як з відра. Ной говорив людям правду! Але вже було запізно, щоб хтось увійшов до ковчега. Єгова зачинив двері.

Незабаром вода покрила всі долини. Струмки перемінились на великі ріки. Бурхливі води несли дерева й велике каміння, створюючи сильний шум. Люди дуже налякались. Вони втікали на узвишшя. Як вони жаліли, що не послухали Ноя і не ввійшли з ним до ковчега, коли двері були ще відчинені! Але тепер вже запізно.

Вода підходила все вище та вище. Протягом 40 днів і 40 ночей вода лилась з неба. Вона підносилась понад узгір'я і незабаром покрила найвищі гори. Як Бог і говорив, усі люди й тварини поза ковчегом загинули. Але ті, що в ковчезі, були в безпеці.

Ной зі своїми синами добре збудували ковчег. Вода піднімала його, і

він плавав на поверхні води. Потім дощ перестав падати і почало світити сонце. Який же чудовий вид! Навколо був один великий океан. Можна було бачити тільки ковчег, що плавав на його поверхні.

Велетнів уже не було. Вони не будуть більше шкодити людям. Всі вони повмирали разом зі своїми матерями та з іншими злими людьми. Але що сталося з їхніми батьками?

Батьки тих велетнів не були такими людьми, як ми. Це були ангели, які сходили на землю й жили як люди. Отже, коли прийшов потоп, то вони не загинули разом з людьми. Покинувши свої людські тіла, які колись собі зробили, вони вернулись на небо як ангели. Але Бог не дозволив їм знову належати до його родини ангелів, і вони стали ангелами Сатани. Біблія називає їх демонами.

Бог послав вітер, і води потопу почали спадати. Через п’ять місяців ковчег спинився на вершині гори. Минуло багато днів, і люди в ковчезі могли бачити вершини гір. Води спадали все нижче й нижче.

Потім Ной випустив з ковчега чорного птаха-крука. Він трохи політав і повернувся назад до ковчега, бо ще не було сухого місця. Крук вилітав так декілька разів і завжди вертався, щоб відпочити.

Ной хотів знати, чи вода вже спала з поверхні землі, і тому випустив з ковчега голубку. Але голубка теж вернулася, бо не знайшла сухого місця. Ной випустив її другий раз, і цього разу голубка вернулася з листком оливкового дерева в дзьобі. Ной зрозумів, що води вже почали спадати. Він третій раз випустив голубку, та на цей раз вона знайшовши сухе місце, не повернулася до ковчега.

Тепер Бог звернувся до Ноя і сказав: «Вийди з ковчега. Візьми з собою родину й тварин». У ковчезі вони перебували більше року...».

Ми можемо уявити собі, як вони раділи, що вийшли з нього й залишилися живими! Вважаємо, що саме це оповідання допомагає дітям дізнатися, що не можна робити, чого остерігатися і які найбільші гріхи, які може вчинити людина (гординя, жадібність, лінь, заздрість, злість, хтивість, обжерливість). До того ж, кожна дитина у нашій країні повинна знати 10 заповідей даними Богом Мойсеєві. І в тім, вивчення Біблійних оповідань дозволить закріпити сутність та зміст Заповідей у свідомості учнів.

Отже, духовно-моральне виховання є дуже актуальним питанням у сучасній школі. В першу чергу, дитина повинна отримувати духовні та моральні правила поведінки від сім’ї. Таким чином, коли дитина продовжує соціалізуватися вже поза межами сім’ї та родини, відбувається трансляція її власних духовно-моральних цінностей. З приводу використання Біблійних оповідань у сучасній школі – підкреслимо доречність як урочного, так і поза урочного часу (колективні справи, інтелектуальні вечори, дискусії, дебати, проєктна діяльність тощо). Саме тому перспективу подальшої роботи вбачаємо у розробленні колективної творчої справи для учнів початкових класів «Я – у творенні майбутнього».

Список використаних джерел

1. Бех І. Д. Виховання особистості : Сходження до духовності. К. : Либідь, 2006. 272 с.
2. Богуш А. М. Дефініції «духовність» і «моральність» в аспекті національного виховання в Україні // Морально-духовний розвиток особистості в сучасних умовах : збірник наукових праць. К., 2000. Кн. 1. С. 18–23.
3. Бердяев Н. А. Философия свободного духа. М. : Республика, 1994. 480 с.
4. Вишневський О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки : навчальний посібник. 3-тє вид., доопрац. і доп. К. : Знання, 2008. 566 с.
5. Яремчук С. В. Проблема духовності в процесі професійної підготовки майбутніх педагогів // Збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка Національної АПН України / за ред. С.Д. Максименка. К., 2012. Т. XIV. Ч. 1. С. 397–404.
6. Ярмусь С. Досвід віри українця : вибрані твори / упоряд. А. Колодний. К. : Світ знань, 2002. 512 с.

Анна Кравченко

РОЛЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Із запровадженням переходу із трьохрівневої (бакалавр, спеціаліст, магістр) вищої освіти на двохрівневу (бакалавр, магістр) виникає гостра проблема забезпечення якісної сучасної вищої освіти, тобто ефективної підготовки викладачів вищої школи у даних закладах. Значної актуальності набуває проблема формування в умовах магістратури професійно-педагогічної компетентності майбутніх викладачів вищої школи.

Підготовка майбутніх викладачів вищої школи у магістратурі здійснюється відповідно до нормативних та законодавчих документів: Законів України «Про освіту» (2017), «Про вищу освіту» (2017), Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (2013), Галузевої концепції розвитку неперервної педагогічної освіти (2013).

До проблеми підготовки фахівців в умовах магістратури долучалося багато вчених, зокрема: А. Алексюк, В. Бобрицька, В. Бондар, С. Вітвицька, Н. Гузій, О. Дубасенюк, В. Кравченко, В. Лозова та ін.

Останнім часом зросли вимоги до рівня фахової підготовки педагогічних працівників, адже одним із пріоритетних завдань державної політики є удосконалення змісту освіти на основі компетентнісного підходу. Оскільки для удосконалення фаховості педагогічного працівника